

1. Kas mäletad midagi mõisa töödest tegemistest või on vanemad inimesed nääkinud mõisast.
2. Palun kirjutada talutöödust kuidas need käisid. Kes ja millal talus selasteks võeti ja nõnda edas.
3. Mida tehti vabal ajal, peol käimised kügel käimised, mis oli kooskäise vohk.
4. Kas on seal naandis vana koha inimesed heinamaadel, põldudel, teedel või mujal käites: emandakund

Minu vanemad ei olnud mõisa moonakol, meil neid mõisa jutte nii ei olnud. Ema oli talupidaja laps, Kullissaares sündinud ja koolis käinud. Isa oli karyatse poeg ja oli oma noore põlve taludes selasteks. Hiljem läks Tallinna. Algul sai vangivahi koha, Teenis nii palju et sai osta hobuse, hakkas veo vooimeheks, Sulane ju naist võtta ei saa, Linna minnes võttis naise. Tuli maailma sõda. Isa võeti sõtta, hobune võeti ka sõtta, sõtta võeti ilusaid hobuseid, Isal oli olnud ilus hobune, Sai see ilus hobune samat piina mis meeski, milleks ta ilus pidi olema. Tsaari ajal meide ei võetud, hobune maksti välja. Ema sai 2 lapsega mända aega elada hobuse rahaga. Soldatite naistele maksti abiraha ka. Ema tuli linnast ära, oli algul ee juures pärast mõisa majas teo majas. Raha pidi vallavanem Paidest ära tooma. Vallavanem kartis, et lüüakse maha, jättis raha toomata. Ema jäi 6 kuu abirahast ilma. Kasvata lapsi kuidas tahad. Kui mõisast korteri sai, siis sai mõisast kartuli maad ka, elu oli selle jaoks paremaks läinud. Illois nii palju aitas soldati naist.

Isa oli Teiseperes vana Jakobil sulaseks olnud
neli aastat pereahwas oli palunud jälle edasi jääda,
keel aastat täis sai. Heinaajal muud toitu ei saanud
kui külma kartulit ja silku perenaisele polnud aega
sooja keeta. Ja üldse see silk kartul oli pea toidus.
Lina küsisin miks sa teise kohta ei läinud? Tema
ütles: nemad söid ise ka seda viletsat toitu ega neil
paremat olnud. Pärast oli läinud Kuimetsa sulaseks.
Kuimetsas oli tehtud lihaga kartet kartuli kõvale ja
nii nagu see maainimese toit ikka oli. Teisepere pereperes
oli ära surunud naine Liisa võimista nimi oli, oli
läinud uuesti mehele. Naine päris vallasvara, lapsed
maa lapi. Poja Jakobile oli jäänud ainult talumaa
ilma ühegi töö riista ja loomadeta. Tema pidi nullist
alustama. Suure täi ja vaevaga jõudis sinnamaaale
et oli jälle korras talu. Nõukogude ajal taheti kangesti
kulakuks teha. Llis kulak ta oli silguga kasvunud.
Jakob ja Linda jah panid talu nimeks Keskkuila.

Llinu isa oli 4 aastat aega teenind Vene Tsaari ajal
aga vanemal ajal teeniti 25 aastat. Üksikeid lappi
pöegi ei võetud, ja eks neil taluperemehi ka koiti
Llinu isa isa oli 25 a vene kroonus. Keel 20 a ära
lähed oled koju tulles 45, pruudid mehele läinud
ja lapsed saanud. Ühe lapsega tüdruk võttiski
Aga koju tulles oli antud valida, kas saama võt raha
Tema oli võtnud raha. Raha sai otsa ja ikke vaene.
Suunas oleks surmani saanud elada ja lastele ka
parandada. Aga tema valik oli selline. Võib olla oli
põhjustatud ka meie eitea, mis hädasti vaja võis olla.
Tuled koju 2 kätt kõval midagi pole.

Olen hakanud oma perest kirjutama, aga siin
on ka tükike aja-lugu, nagu 25 aastane sõjaväe teenistus
Kirjutaks veel natuke

Vahvasti mõisa kärneri nimi oli Raagel -
Leinakase Salme segulane. Raagel Anna oli oluol
minu ema ristitama. Kui ema alles laps oli Kullisaares,
oli see ristitama kinkinud emale roosa pufengi juurika.
Ema kandis seda kaasas terve elu. Viis Maarajale,
sealt Soome õe juurde, siis Krummisaarele. Igale poole
jõi meist maha ka. Elas 91 aastat. 24 aastat juba surnu-
maal. Seda pufengi on veel järel 4 õie punga. Vahepeal
olid äpardused ei osanud õieti väetada.

Isa oli lapsena koos selle kärneri poisiga. Mõisa
hobuseid käidi kraavist jootmas, poisid fikkusid hobuseid
jootma, tahtsid ratsa sõita. Hiljem oli Raagel Karla Tallinnas
kärneriks. Käis Leinakasele suvitamas, külastas minu isa,
pidas kasevennaks. Isa pidi küll väga noor olema ratsa-
sõiduks, sest vanemad andsid ta 7 aastaselt pool ööle
lapsse hoidjaks ja hiljem käis karsjas Kummumäel.

U

Vanasti kui neid telekaid raadioid,
telefone ei olnud igas majas, siis käis küla-
vanema amet majast majasse korda möödab kuu
kampa. Kus peres see amet oli see pidi laiali
viima kõik käsed, nagu näitaks koerad kinni.
Ja aiakivid kärsud. Siis pidi selle pere liige
käima perest peresse ja käsu kätte andma.
Tõja lähenedes tuli käske tihhti. Päril küla oli
süür läks palju aega käsu kätte saamisega.
Tehti küla proleks. Ei tea mis nimeks, Pandi
Seeli küla. Muna kui pure noorim liige jooksin
alati küla läbi kui kord meil oli.

Vahasta mõisas alaliselt saksu põlvud, aeg ajalt käidi vaatamas. Sabajal ja Ojasul, kus need omnikud olid, kui sakсад olid mõisa tulnud oli Kullisaare vana-
eidele käsk saadetu mõisa tulla. Emal oli lapse polver vana-ema ka. Vana ema oli olnud rooelt mõisas ammele. Ammedest peeti lugu, keetsuti mõisa külla. Eit oli pand valge põlle ette ja tanu pähe oli läinud mõisa.

Ammele oli kingitud talu koht. Oli palju põlde olnud ei jõua harida, tee ääres ja kõik head omadused. Poeg meidugi pandi peremeheks. Üks kord läks see peremees kõrtsi kõrtsi letti ääres müüis selle hea talu ära. Siis ostis Kullisaare, Siis nägi mis sai. Põld kive täis, nii kuidagi künda ei saa, heinamaa soo tuttis rohi mis looma toit see on. Teed pole. Talvel pidi veskil käima. Muul ajal hobusega ei saa väljagi. Sai ikkagi koduks, igal lapsel oma õunepuu. Siis läks peremees jälle kõrtsi müüis seal Kullisaare ka ära, pere kounale ääkimata. Siis läksid Karjamõisa rentnikeks. Maaraja llatsi tütar Liisa elas Türil, llats müüis Maaraja ära. Koliti Karjamõisast Maarajale. Raha talu eest maksti peost peesse ei tunnistanud ega notari juures käimist. Siis üks kord tuli llatsil meelde et tütar ka on. Palgas maha, ütles pole raha saand. Nõudis kohtu teel Maaraja tagasi. Enne surma hakkas llatsinaine seida valutama, oli minu emale tunnistanud et käisin kohtus valetamas, ja tütar Liisa pole temaga hea. Vana isal suri naine Maarajal ära. Võttis uue naise, sellel oli Kuusiku saun. Elas seal saunas surmani. Jõudis seal veel kolmanda naise ka saada. Elas 90 a

Nõukogude ajal räägiti Tsaari valitseisest
ainult halba, aga sel ajal oli ka häid inimesi.
Kui isa oli ära mobiliseeritud ja oli hobuse raha
maksmine. Siis oli suur järg hobuseid võeti palju,
emal oli üks laps kahe ja pooline, teine keele keune.
Lapsed jäid üksi tuppa. Kahe ja pooline vii rumal
alles, ei tea mis võib juhtuda. Teise sabas ei tea kui
kaua, süda valu täis, ema oli hakanud vutma.
Siis oli läinud mööda üks kõrge rügi ametnik, oli
küsinud miks nutad? Ema selitanud ära. See ametnik
oli võtnud ema käe kõvale, võinud laua äärde kus
raha makseti, ja öelnud: silmapilk maksate selle naisele
raha kätte. Ema sai raha ja läks koju.

Vesti ja seurekõuri vahelist tee lõiku hüütakse
Lõisaare metsa vahuks, Vesti ja Peetrimäe vaheline
mäe ristik on Võhma mägi. See kraav mis Maaraja
ja Emanda kuue vahel on Haandi kraav. Eesti esimese
sabaringi arg oli seal ilus Pärdeaiaga silol Haandi silol.
Haandi kraavi ja Tuulevski maa vahel on üks teingas
männiel pual, see on Lipelga sear. Kui lapse olin
siis läks meie maja juurist Haandi Lillani lage siht
See oli Tuulevski krundi servas. Seda hüüti komba tee
Küüol pole seal mingit sihti praksmets.
See kraav, mis Ruudli ja Chadmsoni vahelisel maal
oli minu kooliajal Karina kraav.

Natuke veel pillimeestest. Päri teila pillimees
oli Aleksander Sommer. Hiljem enne seda läks
Tallinna kirtsu mängima. Illinuga koos kasvavad
uured Leedi külasel illeisalu Artur, kes mobiliseeriti
saksa ajal jäi Laksamaale. Siis veel Harald Käsper,
Jelma Käsper, Asta Käsper.

Illinu noorusajal ei olnud raamatukogus eraldi
töötajat. Raamatuid anti igal laupäeval pärast kooli
tunde kindlal kella ajal. Andjaks oli koolitöötaja ille Mari
sest tema korter oli samas majas. Koolil oli oma ette
raamatu kogu teises majas. Välja andjaks oli koolilaps.
kellele see usaldus oli antud

Minu noorusajal oli Vahastus; Kaitseliit sellega koos naiskodukaitses, Haridus-selts, Spordiühing ja Noorte ühing. Rahva-maja ei olnud. Koolimajas sai koos käija. Kooli mängu platsil tehti võistlusi ka.

See maja mis alles on oli minu teada Haridus-seltsi maja Seal oli Raamatu kogu ja koolist 1 2 3 klass. Pidad kõik mis olid peeti selles kooli klassi reumis, mis praegu on käsitöö jaoks. Reum oli peo jaoks väike.

Selles koolimajas mis ära põletati oli 4 ja 5 es 6 es klass. Noorte ühinguks sain mina ka lueletusi lugeda ja näidendist osa võtta. Värsti tuli sõda, lõpetas kõik.

Minu lapsepõlves oli Vahastus paruna koon. Hõljem oli keelpilli ansambel. Muusikat peole palkamas ei käidud.

Küige oli meil omal kodus. Oli üht otsapüüdi suure kase külges. Müürid on kask kõdunenud ja tantsuplatsil kasvavad suured kuused. Ja kiigetegeija kondid kõdunevad Venemaa mullas. Nii kurb kui see on, kohta hüüame Küigemägi.

Kruusängu küendil on Põlgiisaare mägi ka. Minna seal mäge küll ei näe, lihtsalt harumaa, mets peal.

Kui laps olin siis oli seal Emanda küree ääres lõpna maa peal Emanda küün. Miks ta emanda küün oli seda noorelt kuulsin, aga pika elu jooksul olen ära unustanud. Ju siis mõni emand teda ehitada hakkis. Maaraja ja Karjamõisa vahelist põldu hüüti Varesse väljates, see mis Lõraangu poole teed jääb.

See kraav mis Kruusängu krundist läbi jookseb ja saunametsa välja jõuab. Selle kalda äärsid heinamaid hüüti Mätiku heinamaad. Mätiku pealne.

Esimeses Eesti Vabariigis tehti talu tööl hobustega, jõuti kõik ära teha, künda ja külvata, ja heinad vedada. Heina niideti enamasti käsi viikatiga. Kes jõukam oli ostis niidumarina. Hobused vedasid marinaid Tulareid tüdrukud olid suvilised; kevadest sügiseni ja aasta peale ka kaubeldi. Vahastus neid teeniatega talusi oli väga vähe. Need talud mis peale vabadussõda mõisa maadest tehti, küll teenijaid ei pidanud. Kodus kujuti nii villast kui linast kangast. Käidi oma kujutud riidest ülikondadega ja naised poltute ja kleitidega. Voodipesu oli enamasti linane. Linnas tunti maamees kehe ära oma kodukootud ülikonnaga ja vastupidi, linnameest peene ülikonnaga. Nüüd on see vähe kadunud.

Mõisa ja Kõpsa maja vahel oli ühekoradne kahe korteriga maja seal elasid Palm Mart ja Leena Ehas Helgi vanaisa ja vanaema. Nendel oli poeg August Helgi onu. Augustil polnud võimalik suuremat haridust saada, aga ta haris ennast ise, oli andekas inimene kirjutas ajalehes kui vaja ja tegi mõned luuletised. Ka siis kui tema juba Venemaa mullas oli, oli ühes noorte ajakirjas August Palmi luuletis; ilus luuletis. Kahju, et ma pähe ei õppinud ega üles ei kirjutanud. Siis oli tööd palju, kes selle luuletise sinna prahi, kas tema naine, et te, Alkiu oli A Palm Mäetsa. Mart Palm päris vennalt Mäetsa talu, Linnuse mäe kõrval. Nad elasid natuke aega seal. Sellepärast on kõik õige.

Ilina sündis 22 aastal. Sellest ajast kui mina mäletan, olid Leedil Jaan ja Ilina. Neist Palmidest mina ei tea, see on kaugel minevik. Olen nagu kuulnud et Ille Jida on Leedil kasvanud, aga seda ma toendada ei saa. Nõmme Teesi nagu teda hüüti oli Jida õde. Tema mees Hlooren Paul oli Lepatuka Jaani vend. Siis oli Jidal veel üks õde, see oli Lepikul korteris, elas seal surmani, oli vana tüdruk. Hüüti Lepiku sohviks, aga mis ta perekonna nimi oli sellest pole mul aimugi.

Ilinal ja Jaanil oli vanem tütar Liide juba Austraalias, kui mina mäletama hakkasin. Liide tütar Helga oli Leedil. Liide tuli Austraaliast oma tütrele järele, viis ära. Helga oli nii 16 aastane. Isaks pidi olema Laurus Robert, oli 16 aastaselt külas käinud, naise võtuks liiga noor. Liide leidis uue mehe. Peale Liide oli Leedil veel 2 tütarit Ella ja Marta ja poeg Eduard. Kui Jaan ja Miina juba vanaks jäid püüdis see poeg talu pidada aga ei meeldinud talu töö ja läks Paide Trasse ärijuhiks. Tütar Ella oli Ruut Kaarel naiseks, pidasid talu Karjamoisas. Abielu läks lõhki. Ella läks Tallinna Kõrgase vabrikusse tööle, koos poja Feliksega. Kõrgas oli sugulane Feliks oli väga andekas õpilane, juba Vahastus 6 kl käis siin Riik soodustas andekaid ja Kõrgas aitas töökohtadega. Nii sai Feliksest hea arst. Kui venelased siia tulid läksid Ella ja Feliks Austraaliasse. Paar aastat tagasi käis Kõressoo Hillar Austraaliast siin, juhtusin suenuaial olema nägin teda koos naise ja küsisin Felikse saatuse kohta. Nemad rääkisid et oli küll hea arst olnud aga pidi olema väga vilets. Kui ta elaks siis peaks olema 84a kas elab ei tea. Tütar Marta oli abielus Bernhard Juhkeniga. Ilina lapse põlvnes elasid Vahastu moisas koos Seepaga

Vedavid hobusega Paidest postis juuker ja Teepa
teine teise päeva. Mõis oli nende käes, Hiljem jagati
põlluol pooleks juuker müüs omalest õiguse ära.
Estu eestõiguse ja läks linna. Ella ja Marta olid ilusad
naised ja Bernhard oli väga ilus mees. juukeritel oli
poeg Helder ja tütar Juta. Bernhard suri juba kesk-keas
ja Marta läks ka järelle. Tellus Jaan võttis Juta oma
tütreks, Juta jäi pimesoole põletikku ei osatud koke
ruttu abi otsida, suri Paide Heiglasse. Helder jäi üksi,
läks Leinakasele sulaseks. Tulid heina talguel, Elsa läks
Leinakasele talgule, sai seal Helderiga tuttavaks. Paari
kuu pärast, viis Elsa Helderi ära. Tulase aasta jäi
pooleli. Nii sai Helder oma kodu ja perekonna.
Näisin ka seal talgul nägin ära.

Juta suri 16 aastaseks oli nii ilus tüdruk.

J Villak

See Leedi mis praegu on, on endine postijaan.

Leedi talumaja oli teine, seda olen ka näinud.
See oli üle loigu selle põllu seeras mis Keimetsa
minnes jääb pakemale poole teest.

Rehetoaga nagu ikka. Jaan ja miina seal
rehetoaga majas ei elanud, oli põllutöö riistade jaoks
üks Peemu Villem oli seal korteris, enne sõda.